

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum Deus possit facer quæ non facit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

sed quo iudicatur. Quantum ad primam, sciendum est, quod sunt duae scientiae; quarum una considerat causas altiores, & alia minus altas, iudicium in utraque non eodem modo sumitur, sed secundum causas, quas utraque considerat, ut patet in medico & astrologo, quorum astrologus, considerat causas supremas, medicus autem causas proximas. Unde medicus dabit iudicium de sanitate uel morte infirmi secundum causas proximas, id est, uirtutem naturae, & uirtutem morbi: astrologus uero secundum causas remotas, scilicet secundum positionem siderum. Eodem modo est in proposito. Est enim duplex sapientia, scilicet mundana, quae dicitur Philosophia, quae considerat causas inferiores. scilicet causas causas, & secundum eas iudicat. Et diuina, quae dicitur Theologia, quae considerat causas superiores, id est, diuinas, secundum quas iudicat. Dicuntur autem superiores causas, diuina attributa, ut sapientia, bonitas, & uoluntas diuina, & huiusmodi. Sciendum tamen, quod ista questio frustra mouetur de effectibus, qui non possunt esse nisi superiorum causarum, id est, quos uolens Deus facere potest, illos enim non conuenit dici possibiles, uel impossibiles secundum causas inferiores. Sed haec questio mouetur de illis effectibus, qui sunt causarum inferiorum. Hi enim effectus sunt inferiorum, & inferiorum: sic enim potest in dubitationem uerti. Similiter etiam ista questio non habet locum in illis possibilibus, & impossibilibus, quae non dicuntur secundum aliquam potentiam, sed secundum seipsa. Effectus autem causarum secundarum, de quibus est questio, secundum iudicium Theologi, dicuntur possibiles & impossibiles secundum causas superiores: secundum autem iudicium Philosophi, dicuntur possibiles, uel impossibiles secundum causas inferiores. Si autem consideraret istud iudicium quantum ad naturam eius, de quo iudicatur, sic patet, quod effectus debent iudicari possibiles, uel impossibiles secundum causas proximas, cum actio causarum remotarum, secundum causas proximas determinatur, quas praecipue effectus imitatur. & ideo secundum eas praecipue iudicium de effectibus sumitur. Et hoc patet etiam per simile de potentia passiva. Nam materia non dicitur proprie loquendo in potentia ad aliquid, quae est remota, sicut terra ad seipsum, sed quae est propinqua uno motore potest exire in actum, ut patet per Philosophum 9. Meta. sicut autem est potentia seipsum, sola arte educente in actum. Et similiter effectus in quantum est ex sui natura, non nisi propinquis causis possibiles uel impossibiles dicuntur.

1. Metaph. 10. 17. 10. 3.

lib. 9. c. 1. & 22.

AD PRIMVM dicendum, quod sapientes mundi propter hoc stulti uocantur, quia quae secundum causas inferiores sunt impossibilia, simpliciter & absolute impossibilia iudicabant, etiam Deo.

AD SECUNDVM dicendum, quod comparatio possibilis ad potentiam, non est sicut mensurati ad mensuram, sed sicut obiecti ad potentiam. Contingit tamen diuinam potentiam omnium potentiarum esse mensuram.

AD TERTIVM dicendum, quod licet causa prima maxime influat in effectum, tamen eius influentia per causam proximam determinatur & specificatur, & ideo eius similitudinem imitatur effectus.

AD QVARTVM dicendum, quod quamuis illuminare caecum sit Deo possibile, non tamen potest dici omnino possibile.

AD QVINTVM dicendum, quod mundum fore, fuit possibile respectu causarum superiorum. unde hoc non pertinuit ad questionem praesentem. Et propterea,

istud dictum, mundum fore, est possibile, non solum secundum diuinam potentiam actiuam, sed secundum seipsum, quia termini non sunt incoheretes.

Ad primam in contrariis

AD PRIMVM quod in contrarium obicitur dicitur, quod ratio illa procedit quantum ad naturam effectus, de quo iudicatur.

AD SECUNDVM dicendum, quod licet illud quod est possibile secundum causas inferiores, sit et possibile secundum superiores, non tamen est ita de impossibili: immo magis est contrario: unde non sequitur, quod iudicium debeat sumi uniuersale siue uniuersaliter secundum causas inferiores de possibili, & impossibili.

AD TERTIVM dicendum, quod non iudicatur aliqua impossibilia uel possibilia secundum aliquas causas, quia sunt similes illis causis in possibilitate uel in impossibilitate, sed quia causis illis sunt possibiles uel impossibiles.

AD QVARTVM dicendum, quod secundum considerationem Theologi, omnia ille quae non sunt in se impossibilia, possibilia dicuntur: secundum illud, Omnia possibilia sunt credenti: & non est impossibile apud Deum omne uerbum.

AD QVINTVM dicendum, quod licet omnia illa in causis superioribus non inueniantur, in causis superioribus sunt iudicata. Et propterea, obiectio illa procedit de potentia passiva, non de actiua: de qua nunc loquimur.

ARTICVLVS V.

Utrum Deus possit facere quae non facit.

QVINTO quaeritur. Utrum Deus possit facere quod non facit, & dimittere quod facit. Et uerum quod non. Deus non potest facere nisi quod praescit se facturum: sed non praescit se facturum nisi quod facit. ergo Deus non potest facere nisi quod facit. Sed dicitur respondens, quod ratio ista procedit de potentia in ordine ad praescientiam, non de potentia absoluta.

¶ 2 Sed contra. Immobilia sunt iudicia humanis: sed apud nos quae fuerunt, non possunt non fuisse: ergo multo minus quae Deus praesciuit, non potest non praesciuisse: sed praescientia mouente non potest alia facere, ergo Deus absolute loquendo, non potest alia facere, quam quae fecit.

¶ 3 Praet. Sicut diuina natura est immutabilis, & ita diuina sapientia: sed ponentes Deum agere ex necessitate naturae, ponebant eum, non posse alia quam quae fecit. ergo & similiter nos debemus ponere quod dicimus Deum agere secundum ordinem sapientiae. Sed dicitur respondens, quod ratio ista procedit de potentia regulata per sapientiam, non de potentia absoluta.

¶ 4 Sed contra. Illud quod non potest fieri secundum ordinem sapientiae, absolute hoc Christo impossibile dicitur: quauis illud potuerit de potentia absoluta. Dicitur. Ioan. 8. Si dixeris, quod non noui eum, ero similis uobis mendax. Poterat. n. Christus haec uerba pronuntiare: sed quia contra ordinem sapientiae erat, dicitur absolute, quod Christus non potuerit mentiri: ergo multo amplius quod non est secundum ordinem sapientiae, absolute loquendo, Deus non potest.

¶ 5 Praet. In Deo duo contradictoria simul esse non possunt: sed absolutum & regulatum contradictionem implicat. nam absolutum est, quod secundum se consideratur. illud uero quod regulatur, ordinem ad aliud habet. ergo in Deo non debet poni potentia absoluta & regulata.

¶ 6 Praet. Potentia, & sapientia Dei sunt aequales, una ergo aliam non excedit: potentia ergo absque sapientia esse non potest, & ita potentia diuina semper est sapientia regulata.

¶ 7 Praet. Quod Deus fecit, est iustum: sed non potest facere

Pr. 25. 4. 4. cur. a. 2. 30. 6. 1. De. ni. de. 7. 1. ar.

facere nisi iustum: ergo non potest facere nisi quod fecit, vel facit.

¶ 8 Præt. Bonitatis diuina est, ut non solum se communicet, sed ordinatissime se communicet. Sic ergo ea quæ sunt a Deo, ordinate fiunt. Sed præter ordinem Deus facere non potest. ergo non potest facere alia quàm quæ fecit.

¶ 9 Præt. Deus non potest facere nisi quod vult: quia in agentibus per uoluntatem potentia sequitur uoluntatem, uelut imperantem. Sed non vult nisi quæ facit. ergo non potest facere nisi quod facit.

¶ 10 Præt. Deus cum sit sapientissimus operator, nihil agit sine ratione. Rationes autem quibus Deus agit, Dion. 5. cap. de Diu. no. dicit esse productiuas existentium. Existentia autem sunt, quæ sunt. Et sic Deus rationes non habet nisi eorum quæ sunt. ergo non potest facere nisi ea quæ facit.

¶ 11 Præt. Secundum Philosophos, res naturales sunt in primo motore qui Deus est: sicut artificia in artifice, & sic Deus operatur tanquam artifex. Sed artifex non operatur sine forma uel idea sui operis. Domus enim quæ est materia, est a domo quæ est in mente artificis secundum Phil. Sed Deus non habet ideas nisi eorum quæ facit, uel facit, uel facturus est: ergo præter hoc Deus nihil agere potest.

¶ 12 Præt. Aug. in lib. de Symbolo dicit. Hoc solum Deus non potest, nisi quod non vult. Sed non vult nisi quæ fecit. ergo non potest nisi quæ facit.

¶ 13 Præt. Deus mutari non potest: ergo non se habet ad utrumlibet contrarium, & sic sua potentia est determinata ad unum. ergo non potest facere nisi quæ facit.

¶ 14 Præt. Quicquid Deus facit aut dimittit, facit aut dimittit optima ratione. Sed Deus non potest facere aliquid aut dimittere nisi optima ratione, ergo non potest facere nec dimittere nisi quod facit aut dimittit.

¶ 15 Præt. Optimi est optima adducere sibi Platone: & sic Deus cum sit optimus, optimū facit: sed optimū cum sit superlatiuum, uno modo est. ergo Deus non potest facere alio modo, uel alia quàm quæ fecit.

SED CONTRA est quod dicit Christus Deus & homo Matth. 26. An possum rogare patrem: Poterat ergo Christus aliquid quod non faciebat.

¶ 1 Præt. Eph. 3. dicit. Ei qui potest oia facere superabundanter quàm intelligimus aut perimus, non tamen omnia facit: ergo potest alia facere quàm quæ fecit.

¶ 2 Præt. Potentia Dei est infinita. Hoc autem non esset, si determinaretur ad ea tantum quæ facit. ergo potest alia facere quàm quæ facit.

¶ 3 Præt. Hug. de sancto Viç. dicit, quod omnipotentie Dei non adequatur opus. ergo potentia excedit opus, & ita plura potest facere quàm quæ facit.

¶ 4 Præt. Potentia Dei est actus non finitus, quia non per aliquod finitur: hoc autem non esset, si limitaretur ad ea quæ facit. ergo idem quod prius.

RESPON. Dicendum, quod hic error. I. Deum non posse facere nisi quæ facit, duorum fuit. Primum fuit quorundam Philosophorum dictum Deum agere ex necessitate nature. Quod si esset, cum natura sit determinata ad unum, diuina potentia ad alia agenda se extendere non posset quæ ad ea quæ facit. Secundo fuit quorundam Theologorum considerantiū ordinem diuine iustitie & sapientie, sicut quæ res fiunt a Deo, quem Deum præterire non posse dicebant. Et incidebat in hoc, ut diceret, quod Deus non potest facere nisi quæ facit. Et imponitur hic error magistro Petro Almalarco. Harum ergo positionū veritatē inquiramus uel falsitatē. Et primo prime. Quod n. Deus

A non agat ex necessitate nature, planum est uidere. Omne enim agens, agit propter finem, quia omnia optant bonum. Actio autem agentis ad hoc, quod sit conueniens fini, oportet, quod ei adaptetur & proportionetur: quod non potest fieri nisi ab aliquo intellectu, qui finem & rationem finis cognoscat, & proportionem finis ad id quod est ad finem, aliter conuenientia actionis ad finem casualis esset. Sed intellectus præordinans in finem, quandoque quidem est coniunctus agenti uel mouenti, ut homo in sua actione: quandoque separatus, ut patet in sagitta, quæ ad determinatum finem tendit, non per intellectum sibi coniunctum, sed per intellectum hominis ipsam dirigentem. Impossibile est autem id, quod agit ex nature necessitate, sibi ipsi determinare finem, quia quod est rationale, est se agens, & quod est agens uel motum ex seipso, in ipso est agere uel non agere, moueri uel non moueri: ut dicitur. 8 Phis. & hoc non potest competere ei quod ex necessitate mouetur, cum sit determinatum ad unum.

Vnde oportet, quod omni ei quod agit ex necessitate nature, determinetur finis ab aliquo quod sit intelligens. Propter quod dicitur a Philosophis; quod opus nature, est opus intelligentie. Vnde, si aliquod corpus naturale adiungitur alicui intellectui, sicut in homine patet, quantum ad illas actiones quibus intellectus illius finem determinat, obedit natura uoluntati, sicut ex motu locali hominis patet: quantum uero ad illas actiones, in quibus ei finem non determinat, non obedit, sicut in actu nutrimenti & augmenti. Ex his ergo colligitur, quod id, quod ex necessitate nature agit, impossibile est esse principium agens, cum determinetur sibi finis ab alio. Et sic patet, quod impossibile est Deum agere ex necessitate nature, & ita radix primæ positionis falsa est. Sic autem restat inuestigare de secunda positione. Circa quod sciendum est, quod dupliciter dicitur aliquis non posse aliquid. uno modo absolute, quod si aliquid principiorum, quod sit necessarium actioni, ad actionem illam non se extendit, ut si pes sit contractus, homo non potest ambulare. Alio modo ex suppositione, posito. n. opposito alicuius actionis, actio fieri non potest: non enim possum ambulare dum sedeo. Cum autem Deus sit agens per uoluntatem & intellectum, ut probatum est, oportet in ipso tria actionis principia considerare. Et primo intellectum: secundo uoluntatem: tertio potentiam nature. Intellectus ergo uoluntatem dirigit, uoluntas uero potentie imperat, quæ exequitur. Sed intellectus non mouet nisi in quantum proponit uoluntati suum appetibile: unde totum mouere intellectum est in uoluntate. Sed dupliciter dicitur Deum absolute non posse aliquid. Vno modo quod si potentia Dei non se extendit in illud, sicut dicimus, quod Deus non potest facere, quod affirmatio

C & negatio sint simul uera, ut ex supra dictis patet. sic autem non potest dici, quod Deus non potest facere nisi quod facit. Cõstat. n. quod potentia Dei ad multa alia potest se extendere. Alio modo, quod si uoluntas Dei ad illud se extendere non potest. Oportet. n. quod quælibet uoluntas habeat aliquem finem, quem naturaliter uelit: & cuius contrarium uelle non possit. Sicut homo naturaliter, & de necessitate uult beatitudinem, & miseriam uelle non potest. Cum hoc autem, quod uoluntas uelit necessario finem suum naturale, uult etiam de necessitate ea, sine quibus finem habere non potest, si hoc cognoscat. & hæc sunt quæ sunt commensurata fini. Sicut si uolo uitam, uolo cibum. Ea uero, sine quibus finis haberi potest, quæ non sunt

D in ista art.

E art. 2. huius quest.

cap. 5. a medio illius.

2. de gener. animalis ca. 3. non remaneat a fine.

Prima p. q. 25. art. 3. 1. ad 3. q. 2. Secundo contra a. 23. uique 30. & lib. 3. cap. 98.

De his opinionibus vide primam partem, q. 109. art. 2.